Віктор СИДОРЕНКО, Наталка КОТЕЛЯНЕЦЬ

ТРУДОВЕ НАВЧАННЯ

1

УДК 62-028.31(075.2)
ББК 30я721
С34

Рекомендовано Міністерством освіти і науки,
молоді та спорту України
*(наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України
від 07.02.2012 р. № 118)*

ВИДАНО ЗА РАХУНОК ДЕРЖАВНИХ КОШТІВ. ПРОДАЖ ЗАБОРОНЕНО

Експертизу підручника здійснював
Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України

Методичні малюнки *Олени Агєєвої*
Обкладинка *Андрія Віксенка*

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ:

слухаємо вчителя

вивчаємо правила країни Майстрів

спостерігаємо,
досліджуємо, дізнаємося нового

запитуємо, міркуємо, відповідаємо

творимо красу

відкриваємо словничок
«Умілі рученята»

Сидоренко В. К.
С 34 Трудове навчання: підруч. для 1 кл. / В. К. Сидоренко, Н. В. Котелянець. – Харків : Сиция, 2012. – 128 с. : іл.

ISBN 978-966-2542-12-7.

УДК 62-028.31(075.2)
ББК 30я721

© В. К. Сидоренко, Н. В. Котелянець, 2012
© Видавництво «Сиция», 2012
© О. В. Агєєва, художнє оформлення, 2012

ISBN 978-966-2542-12-7

Любі друзі!

Ви мрієте стати чарівниками? Бажаєте, щоб дорослі вас поважали? Хочете бути самостійними? Тоді – будемо знайомитися!

Майстри **Майстрині**

Папірчик

Глинчик

Шишечка

Голочка

Ми – друзі вашого підручника з ***трудового навча́ння***. Ми раді вітати вас у країні Майстрів.

Саме тут мешкають люди, які вміють перетворювати щось звичайне на корисне і красиве. Вони можуть подбати про себе та інших, бо все вміють робити своїми працьовитими руками. Тому їх усі люблять і поважають.

Разом із підручником ми відкриємо таємниці справжніх майстрів. Ми будемо спостерігати, досліджувати, думати, дізнаватися нове про різні професії. А також навчимося поважати працю і людей праці, перетворювати наш світ на кращий.

Тож сміливіше вирушаймо разом до країни Майстрів!

Ваші автори

ВСТУП

Ласкаво просимо до країни Майстрів!

Людей яких професій зображено на малюнках? Розкажи, що ти знаєш про їхню працю.
Ким ти мрієш працювати, коли виростеш?

Запам'ятай важливе правило країни Майстрів:

«Умілі руки праці не бояться».

Роздивися цих симпатичних казкових тварин. Їх виготовили мешканці країни Майстрів. Здогадайся: у яких містах цієї країни вони живуть? Яка з іграшок сподобалася тобі найбільше?
Яку з них ти хотів би виготовити сам? Придумай для неї ім'я.

Місто Паперу

Місто Казкового Лісу

Місто Пластиліну

Наші помічники – інструменти

Уважно роздивися малюнок. Назви́ предмети, які ти побачив.
Чи вмієш ти ними користуватися?

Правила країни Майстрів

Послухай і запам'ятай ще одне **правило країни Майстрів**.

Щоб працювати було зручно,
все поруч розклади поштучно.
Матеріалів кожну штуку
клади завжди під ліву руку,
а інструменти в кожній справі
клади для зручності під праву.

Роби все обома руками
старанно, з творчими думками.

Подорож перша:
МІСТО ПАПЕРУ

Тексти цього розділу читає вчитель.

Нас вітають майстер Папірчик і його помічники:
ножиці, клей, гладилка олівець і пензлик

- **Ми дізнаємося** про таємниці міста Паперу
- **Ми відкриємо** секрети майстерності
- **Ми навчимося** виготовляти казкові аплікації

Таємниці міста Паперу:

ЯКИМ БУВАЄ ПАПІР?

Роздивися різні види паперу та визнач, для чого призначений кожен із них.

друкарський	креслярський	побутовий
гофрований	газетний	кольоровий

Подумай, чому кожен вид паперу називається саме так.

Пригадай і назви речі, виготовлені з паперу, які ти бачиш щодня.
Придумай та намалюй паперовий будинок, вулицю, місто.

ЯК ВИГОТОВЛЯЮТЬ ПАПІР?

- Спочатку зрубують старі дерева.
- Потім розпилюють дерева на частини.

- Далі розме́люють деревину на крихту.

- Крихту проварюють, додають крейду, клей, барвники́. Спеціальні машини розкатують цю суміш тонким шаром, сушать і прасують.
- Рулони паперу розрізують на аркуші.

У майстерні Папірчика:
РВАНА АПЛІКАЦІЯ «ГРОНО КАЛИНИ»

Наші помічники:

- **картон-основа**
- **гофрований папір**
- **клей**
- **пензлик**

Зроби це так: поради майстрові

1

Для гілочок скатай джгутики з гофрованого паперу і наклей їх на основу з картону.

2

Для листочків відірви невеликі клаптики гофрованого паперу. Наклей листячко над гілочками.

3

Розірви гофрований папір червоного кольору на невеликі клаптики. Скатай із них маленькі ягідки-кульки.

4

Приклей червоні кульки під гілочками рядками, притискаючи кожну ягідку долонькою.

Творимо красу разом

Разом із сусідом по парті створіть ґроно винограду.

Таємниці міста Паперу:

ЯКІ ВЛАСТИВОСТІ МАЄ ПАПІР?

Проведемо дослідження.
Розірви аркуш кольорового паперу і за допомогою збільшувального скла уважно розглянь краї розриву.

Що ти побачив?
Спробуй розірвати кольоровий папір в іншому напрямку. Чи з однаковою силою ти розривав папір?

Папір можна різати, можна розривати,
його можна склеювати, можна і зшивати.
Він добре фарбується і добре згинається,
він добре прасується і добре складається.
Ці його властивості треба завжди знати.
І тоді можливостей з'явиться багато.

Які властивості паперу ти запам'ятав? Назви їх.
Які вироби можна виготовляти з паперу?

Секрети майстра Папірчика:

ЯК ПРАВИЛЬНО СКЛЕЮВАТИ ДЕТАЛІ?

Послухай і запам'ятай!

- Для аплікації найзручніше використовувати клей ПВА.
- Користуйся пензликом для клею.
- Підклади папір під деталі, а потім нанось на них клей.
- Зберігай пензлик на підставці.
- Нанось клей на краї великих деталей, а маленькі змащуй повністю.
- За́лишки клею витирай серветкою.
- Готові аплікації суши під пресом.
- Після роботи руки та пензлик ретельно вимий.

У майстерні Папірчика:

АПЛІКАЦІЯ «ДИВО-ДЕРЕВО»

Наші помічники:

- **картон-основа**
- **кольоровий папір**
- **побутовий папір**
- **клей**
- **пензлик**

Зроби це так: поради майстрові

1

Відірви вздовж аркуша смужку завширшки у два пальчики – це стовбур дерева. Рівний край зроби рваним.

2

Розмісти стовбур по центру кольорової основи. Наклей його.

3

Нарви з паперу невеличкі клаптики – це листя. Наклей їх навколо стовбура. Відірви невелику смужку і наклей її внизу. Це – травичка.

4

З побутового паперу скатай кульки-яблучка. Охайно наклей їх на дерево. Доповни свій виріб хмаринкою, сонечком.

Творимо красу разом

Який гарний і дивовижний ліс восени!
Разом із сусідом по парті створіть аплікацію «Осінній ліс».

Секрети майстра Папірчика:

ЯК БЕЗПЕЧНО РІЗАТИ ПАПІР?

Послухай і запам'ятай!

- Ножиці тримають так. А так ріжуть папір по прямій лінії.

- Круглі деталі вирізують так: папір повертають назустріч лезам ножиць.

- Ножицями можна вирізати деталі різної форми.

Запам'ятай ще кілька **правил країни Майстрів**.

- Будь украй обережним із ножицями.
- Не залишай їх розкритими на столі!
- Якщо треба ножиці комусь передати, робй́ це тільки кі́льцями вперед.

У майстерні Папірчика:
АПЛІКАЦІЯ «ВЕСЕЛІ НІЖКИ»

Наші помічники:

- **картон-основа**
- **кольоровий папір**
- **простий олівець**
- **ножиці**
- **клей**
- **пензлик**

Зроби це так: поради майстрові

1

На зворотному боці кольорового паперу обведи свою долоньку, відігнувши великий палець убік, як показано на малюнку. Виріж «долоньку» по контуру.

2

Розташуй «долоньку» по центру картону та наклей.

3

Прикрась деталями (намалюй ніс, очі, ротик).

Творимо красу разом

Створіть із сусідом по парті із вирізаних долоньок пташку або сонечко.

Подаруй аплікацію людині, яку ти любиш.

Послухай і запам'ятай веселу лічилку. Розкажи її друзям. Що вміють робити твої пальці?

Лічилка

На руці моїй п'ять пальців:
п'ять трима́льців,
п'ять струга́льців,
п'ять писа́льців-малюва́льців.

Щоб тримать,
щоб стругать,
щоб писать, щоб малювать:
раз, два, три,
чотири, п'ять.

Секрети майстра Папірчика:

ЯК РОЗМІЧАТИ ДЕТАЛІ ЗА ШАБЛОНАМИ І ТРАФАРЕТАМИ?

Правильно й економно розмічай деталі на матеріалі: на зворотному боці поблизу країв.

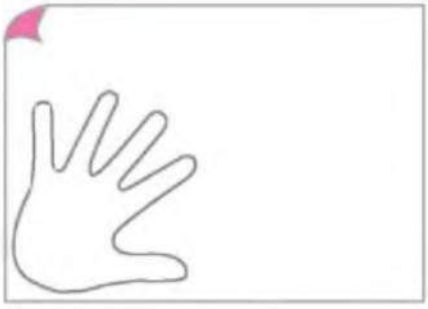

Розмічати вироби можна за допомогою шаблонів і трафаретів. Запам'ятайте ці слова.

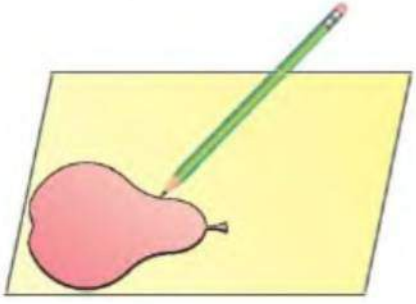

Шабло́н – зразок, який допомагає розмічати деталі. Його обводять по зовнішньому контуру.

Трафаре́т – помічник для розмітки дрібних деталей. Його обводять по внутрішньому контуру.

ЯК ВИРІЗУВАТИ ДЕТАЛІ З ПАПЕРУ?

Правильно працюй з ножицями: ріж середньою частиною лез, по черзі розкриваючи і закриваючи ножиці.

Аби отримати деталь складної форми, виріж її поблизу контуру, а потім – чітко по лінії контуру.

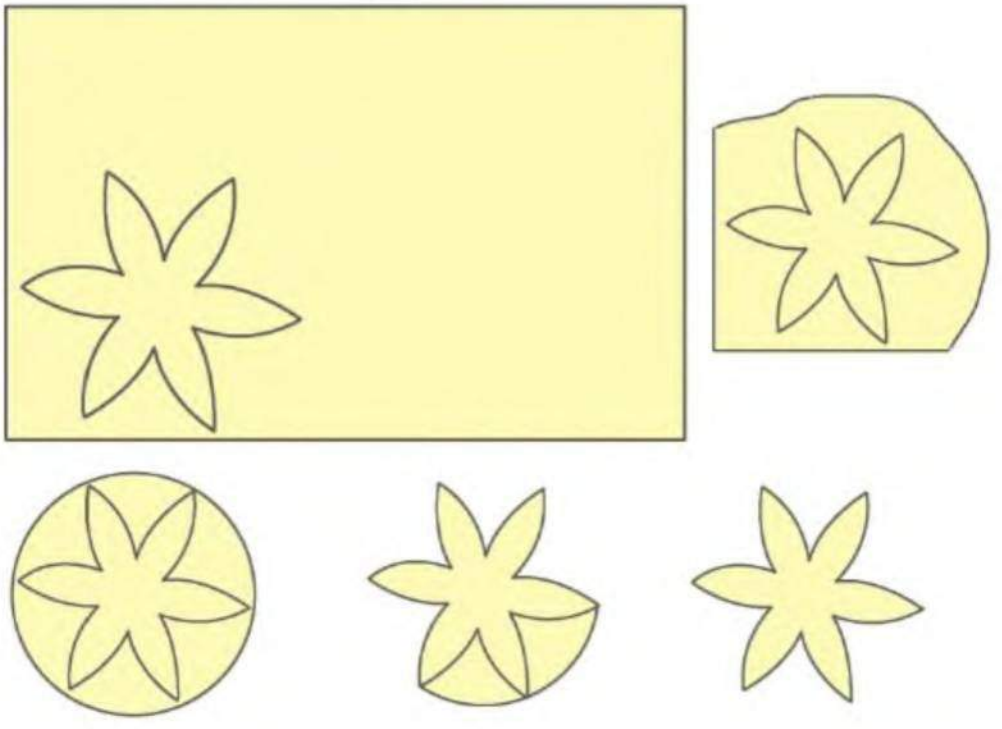

Ко́нтур – край предмета, який зображують суцільною лінією.

У майстерні Папірчика:

АПЛІКАЦІЯ «СМАЧНІ ФРУКТИ»

Наші помічники:

- картон-основа
- кольоровий папір
- шаблон
- простий олівець
- ножиці
- клей
- пензлик
- фломастер

Зроби це так: поради майстрові

1

Приклади шаблон яблучка на зворотну сторону кольорового паперу. Обведи по контуру і виріж.

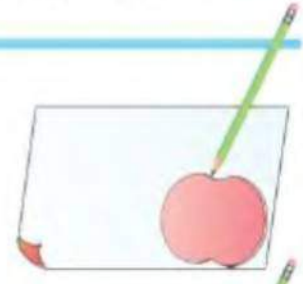

2

За шаблоном виріж листочки.

3

З паперу іншого кольору виріж смужку завширшки в один пальчик. Склади її навпіл та розріж. Один бік заокругли, а інший – загостри, як показано на малюнку. Домалюй очі фломастером. Хто це? Кумедні черв'ячки!

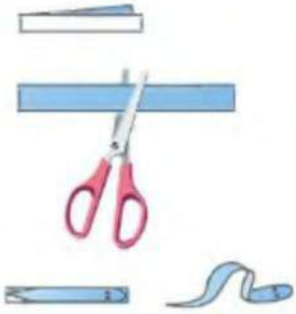

4

Наклей посередині основи-картону яблуко. Вгорі доклей листочки, а черв'ячків приклей на яблучко.

Творимо красу

Самостійно створи аплікацію «Курча». Не забудь про черв'ячків. Курчаткові вони сподобаються більше, ніж яблучку!

Таємниці країни Майстрів:

ЩО ТАКЕ СИМЕТРИЧНІ ФОРМИ?

Симетри́чними ми називаємо такі фігури або предмети, що складаються з рівних однакових частин.

Роздивися фотографії.
Що на них зображено?
Чим схожі між собою сонечко, метелик, квітка та грибок?

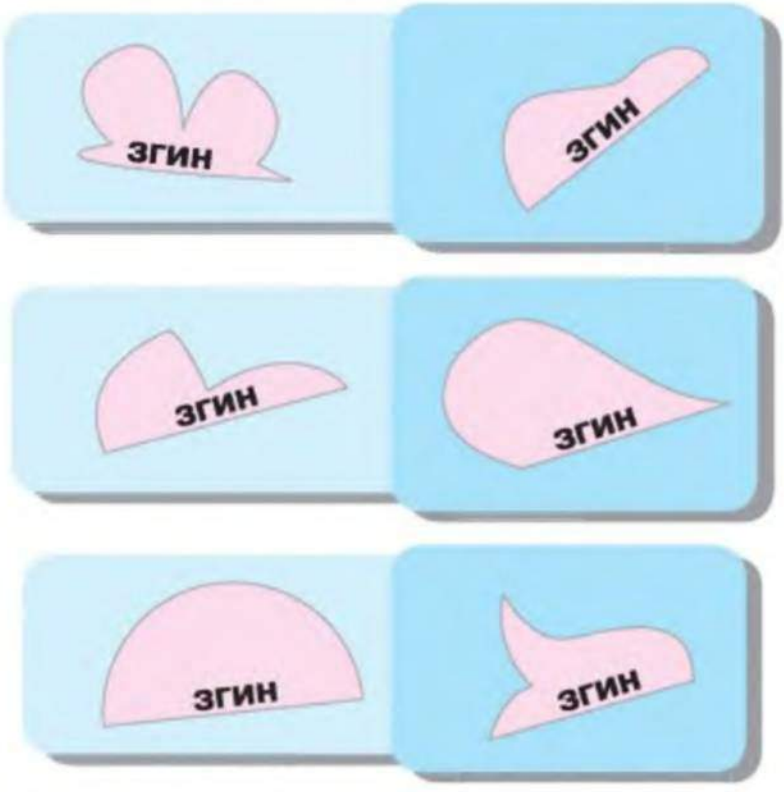

Добери шаблон до метелика, сонечка, квітки та грибка.

Запам'ятай ще одне **правило країни Майстрів**.

Дві однакові половинки деталі називають ***симетри́чними***, а лінію, яка ділить деталі навпіл, – ***лінією симетрії***.
Вона зображується так: –·–·–·–.

Подивися навкруги. Знайди симетричні форми, коли йтимеш зі школи додому. Як часто в природі можна зустріти симетрію? Чи подобаються тобі такі предмети?

Секрети майстра Папірчика:

ЯК ОТРИМАТИ БАГАТО ОДНАКОВИХ ДЕТАЛЕЙ?

Послухай і запам'ятай!
Якщо треба одразу отримати багато однакових деталей, папір складають гармошкою, а шаблон обводять один раз.

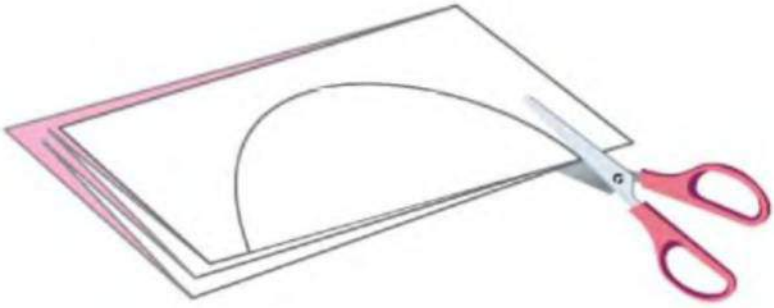

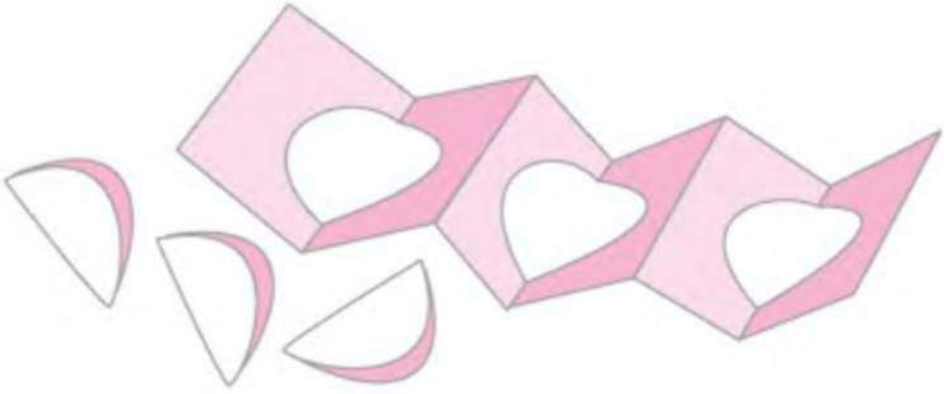

У майстерні Папірчика:
АПЛІКАЦІЯ «ГРИБОЧОК»

Наші помічники:

- картон-основа
- кольоровий папір
- шаблон
- простий олівець
- ножиці
- клей
- пензлик
- фломастер

Зроби це так: поради майстрові

1

Приміряй шаблон до кольорового паперу.

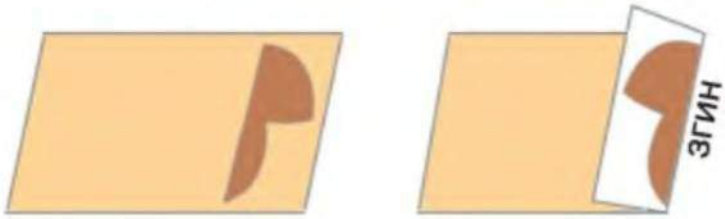

2

Зігни потрібний клаптик паперу і правильно приклади до нього шаблон. Обведи його і виріж.

3

Таким способом виготов за шаблоном і метелика.

4

На картон-основу наклей грибок, а на його капелюшок – метелика.

5

Прикрась метелика.

6

Клаптик паперу наріж смужками, як на малюнку. Наклей «травичку» під грибочком.

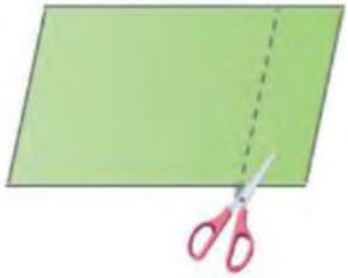

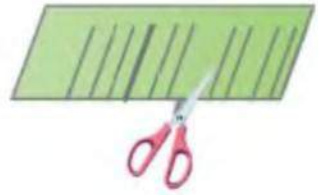

Творимо красу

Самостійно створи аплікацію сонечка. Використовуй симетричні форми.

Чи знаєш ти віршик про метелика чи сонечко? Розкажи його друзям.

Секрети майстра Папірчика:

ЯК ЗГИНАТИ ПАПІР НАВПІЛ?

Аби згини у паперових виробах були рівними й охайними, використовують спеціальний інструмент – **гладилку.**
Під час роботи паперову складку притискують і розгладжують пальцями, а потім гладилкою.

Відгадай загадку!
Я тверда, пласка, гладенька,
тупоноса, коротенька.
Я прогладжую сумлінно
паперові зморшки й згини
рівно, швидко, наче праска.
Назови мене, будь ласка!

Візьми аркуш паперу і зігни його навпіл. Прогладь згин гладилкою або долонею. Розгорни аркуш. Що ти бачиш на ньому?

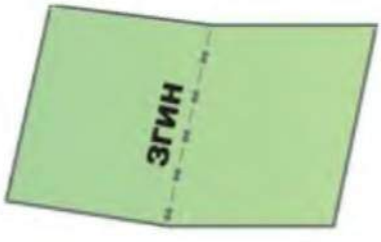

Ця лінія називається **лінією згину**. Вона має таке позначення: —·· —·· —·· —··

ЯК ІЗ ПРЯМОКУТНИКА ЗРОБИТИ КВАДРАТ?

1

2

3

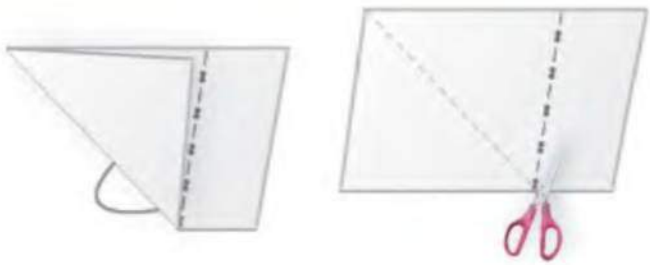

З'ясуй, скільки квадратних предметів є у тебе вдома. А прямокутних? Склади казку про пригоди Квадратика та Прямокутничка.

НА ВУЛИЦІ ОРИГАМІ

Мистецтво складання паперових фігурок називають **оригáмі.**
Воно виникло в Японії дуже давно. Технікою оригамі можна виготовити різні цікаві вироби.

У майстерні Папірчика:

ОРИГАМІ «ПЕСИК»

Наші помічники:

- **картон**
- **кольоровий папір**
- **клей**
- **пензлик**
- **гладилка**
- **фломастери**

Зроби це так: поради майстрові

1

Не намагайся зробити свого песика схожим на справжнього.

Обери папір «казкового» кольору та склади за зразком.

2

3

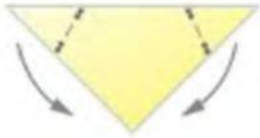

4

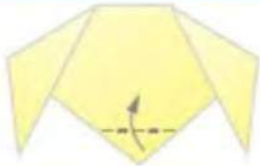

5

Творимо красу разом

Спробуйте разом із сусідом по парті скласти з паперу тваринок, які вам подобаються. Складіть історію про пригоди паперових тварин.

У майстерні Папірчика:

ОРИГАМІ «ТЮЛЬПАНИ»

Наші помічники:

- **картон**
- **кольоровий папір**
- **ножиці**
- **клей**
- **пензлик**

Зроби це так: поради майстрові

1

Склади тюльпани за зразком. Для квітів приготуй квадрати, різні за кольором і розміром.

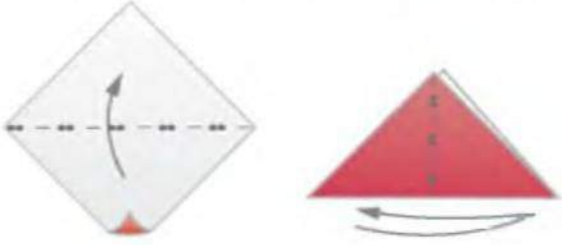

2

Виріж листочки та стебла. Для стебел відріж три тоненькі довгі смужки.

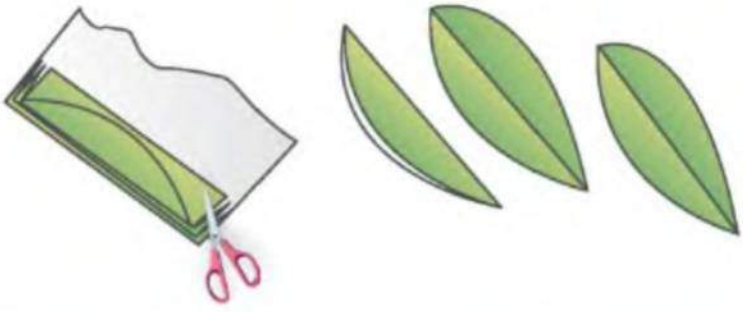

3

Наклей букет на картон-основу.

Творимо красу разом

Разом із сусідом по парті створіть велику картину «Клумба з тюльпанами» із п'яти-шести квіток.

Секрети країни Майстрів:

ЯК СТВОРИТИ АПЛІКАЦІЮ З ПАПЕРУ?

Аплікáція – приклеювання окремих деталей на основу.

Які аплікації тобі подобається створювати? Розкажи.

Аплікацію з паперу робимо так:

1

Обираємо основу для аплікації – картон.

2

Кожну деталь аплікації спочатку розмічаємо за шаблоном, а потім вирізаємо.

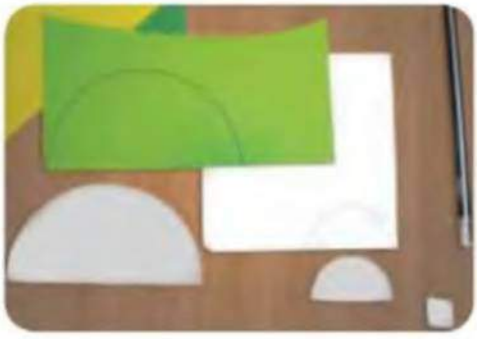

3

Розкладаємо деталі на картоні-основі.

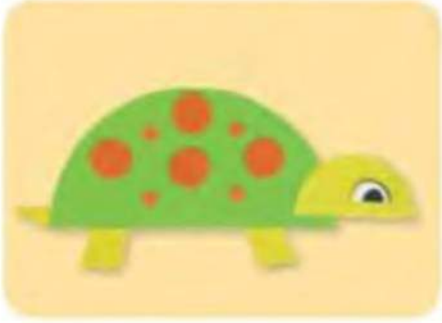

4

Змащуємо клеєм кожну деталь на підкладно́му папері.

5

Приклеюємо деталь на потрібне місце, притискаючи серветкою.

6

Зайвий клей витираємо серветкою.

7

Готову аплікацію сушимо під пресом.

У майстерні Папірчика:

АПЛІКАЦІЯ «НАТЮРМОРТ»

Натюрмо́рт – зображення овочів, фруктів, квітів, посуду.

Наші помічники:

- **картон**
- **кольоровий папір**
- **шаблони**
- **олівець**
- **клей**
- **пензлик**
- **ножиці**

Зроби це так: поради майстрові

1

Обери картон-основу. Виріж уздовж аркуша кольорового паперу смужку завширшки в три пальчики та наклей її на основу.

2

Виріж за шаблоном деталі натюрморту.

3

Наклей їх, як на зображенні.

4

Витри залишки клею серветкою і поклади аплікацію під прес.

Творимо красу разом

Створіть разом із сусідом по парті інший натюрморт із використанням посуду.
Яке приміщення у себе вдома ти хотів би прикрасити своїм виробом?

У майстерні Папірчика:

АПЛІКАЦІЯ «ПЕЙЗАЖ»

Пейза́ж – це зображення природи.

Наші помічники:

- **картон-основа**
- **кольоровий папір**
- **серветки**
- **шаблони**
- **олівець**
- **клей**
- **пензлик**
- **ножиці**

Зроби це так: поради майстрові

1

Обери картон-основу.

2

За шаблоном розміть і виріж сонечко та птахів з паперу, складеного навпіл.

3

Сонечко наклей усією поверхнею, а пташкам надай об'ємної форми і виклади з них картину на картоні.

4

Розмісти додаткові деталі. З відірваних невеликих клаптиків кольорового паперу зроби верхівки дерев.

Творимо красу разом

Як ви гадаєте, що найкрасивіше у лісі? Створіть колективно пейзаж. Використовуйте симетричні форми дерев.

У майстерні Папірчика:
КАЗКОВА АПЛІКАЦІЯ «ЗОЛОТА РИБКА»

Наші помічники:

- картон-основа
- кольоровий папір
- серветки
- шаблон
- олівець
- ножиці
- клей
- пензлик

Зроби це так: поради майстрові

1

Обери картон-основу, який відповідає кольору води.

2

За шаблоном розміть та виріж силует рибки з кольорового паперу.

3

За малюнком зроби надрізи на плавцях та хвості. Закрути їх ножицями або олівцем.

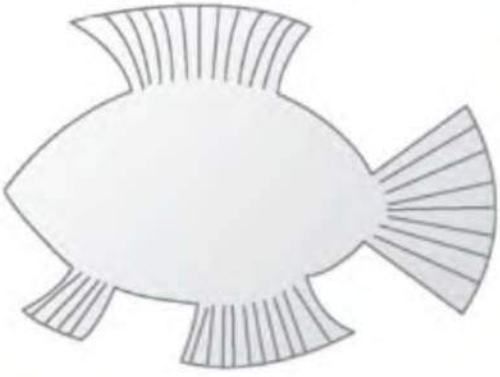

4

З паперу виріж смужки різного кольору та прикрась тіло рибки.

5

Виріж з паперу зеленого кольору водорості та наклей їх на основу.

6

Змасти клеєм тільки тіло рибки та наклей на основу у центрі.

Творимо красу

Самостійно створи казкове левенятко. Придумай історію про його пригоди.

У майстерні Папірчика:
АПЛІКАЦІЯ:
«ВЕСЕЛА ГУСІНЬ»

Наші помічники:

- картон-основа
- кольоровий папір
- серветки
- шаблон
- олівець
- ножиці
- клей
- пензлик

Зроби це так: поради майстрові

1

Приготуй картон-основу.

2

За шаблоном виріж велике коло, наклей на нього очі, ротик, ріжки. Це – голова гусені.

3

Виріж вісім різнокольорових кружечків середнього розміру і один маленького. Це – тулуб гусені.

4

Виклади кружечки на основу, як показано на малюнку, і приклей їх.

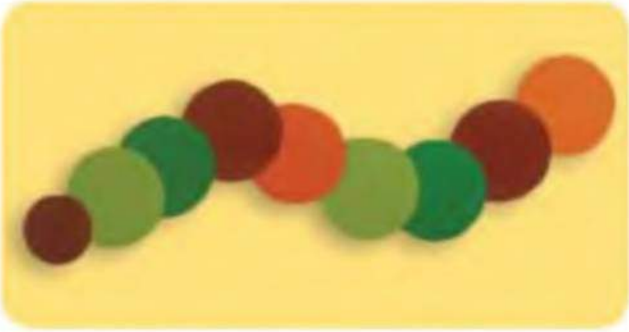

Творимо красу

Самостійно створи з кружечків аплікацію пташки. Як співають пташки?

Проведіть у класі виставку кращих робіт «У місті Паперу».

Подорож друга:

МІСТО КАЗКОВОГО ЛІСУ

Тексти цього розділу читає вчитель.

Нас вітають майстриня Шишечка і її помічники:
пензлик, клей, ножиці, олівець, серветка

- **Ми дізнаємося** про таємниці лісового міста
- **Ми відкриємо** секрети майстерності
- **Ми навчимося** виготовляти казкові аплікації із природних матеріалів

ІДЕМО НА ЕКСКУРСІЮ ЗА ПРИРОДНИМИ МАТЕРІАЛАМИ

Поспостерігай за природою. Восени дерева вдягли яскраве вбрання: жовте, червоне, коричневе. Дмухнув вітерець, і різнобарвне листя закружляло у прощальному таночку. Мине небагато часу, і вся земля буде вкрита листяною ковдрою.

Пам'ятай: природа жива, і робити їй боляче не можна! Тому збирати потрібно лише ті листочки, які впали з дерева й лежать на землі.

ЩО НАМ ПОДАРУВАЛИ ДЕРЕВА У КАЗКОВОМУ ЛІСІ?

Ялинка

Клен

Дуб

Береза

Сосна

Горобина

Каштан

Верба

Калина

Горіх

Липа

Дізнайся, як називаються плоди сосни, дуба, берези та клена. Яким кольором осінь зафарбовує листя цих дерев? Які дерева залишаються зеленими протягом усього року?

Зібране листя, травинки та квіти отримають друге життя у твоїх руках. На згадку про літо та осінь зроби чудові аплікації із сухого листя.

Таємниці лісового міста:

ЯК ПІДГОТУВАТИ ЛИСТЯ ДО АПЛІКАЦІЇ?

Послухай і запам'ятай!

- Поклади листя між аркушами паперу і попроси дорослих прогладити їх теплою праскою.
- Потім переклади листячко цупким папером і поклади зверху щось важке.
- Якщо листя треба зберігати довго, то папір згодом необхідно поміняти.

ЯК ЗБЕРІГАТИ СУХЕ ЛИСТЯ І КВІТИ?

ЯКИМИ ІНСТРУМЕ́НТАМИ БУДЕМО КОРИСТУВАТИСЯ?

Наші помічники – інструменти

Роздивися малюнок.
Які інструменти ти побачив?
Чи вмієш ними користуватися?
Розкажи, чому у країні Майстрів усім подобається клей ПВА.

Секрети майстрині Шишечки:

ЯК ВИГОТОВИТИ АПЛІКАЦІЮ З ЛИСТЯ?

Послухай і відгадай загадку!

В ліс ми з друзями пішли,
диво дивне там знайшли.
Як клубочок, ця тваринка,
вся в колючках в неї спинка.
Хай собі затямить всяк,
зветься дивний звір _ _ _ _ .

Аплікацію з листя «Їжачок» робимо так:

1

Обираємо таке листя, яке за формою схоже на тулуб, голову, лапки їжачка.

2

Розміщаємо всі деталі на картоні-основі.

3

Розмічаємо олівцем і наклеюємо кожну деталь на відповідне місце.

4

Сушимо аплікацію під пресом.

У майстерні Шишечки:

АПЛІКАЦІЯ «МЕТЕЛИК»

Наші помічники:

- картон-основа
- пензлик
- клей
- ножиці
- олівець
- серветка

Пригадай казку або мультфільм про метелика. Розкажи про його пригоди майстрині Шишечці.

Зроби це так: поради майстрові

1

Добери листя, яке нагадує тулуб і крильця метелика.

2

Розклади всі деталі на картоні-основі.

3

Поміть олівцем і приклей кожну деталь на відповідне місце.

4

Суши аплікацію під пресом.

Творимо красу

Пригадай: про яких тварин ти дізнався на уроках природознавства?
Добери листочки різної форми та створи аплікацію рибки або пташки.

У майстерні Шишечки:

АПЛІКАЦІЯ «ПІВНИК»

Наші помічники:

- картон-основа
- пензлик
- клей
- ножиці
- олівець
- серветка

Пригадай казку про півника. Яким він тобі запам'ятався: веселим чи сумним? Розкажи про це майстрині Шишечці.

Зроби це так: поради майстрові

1

Добери листя, яке схоже на голову, тулуб, хвіст і ніжки півника.

2

Розклади всі деталі на картоні-основі.

3

Поміть олівцем і приклей кожну деталь на відповідне місце.

4

Суши аплікацію під пресом.

Творимо красу разом

Створіть у парі аплікацію «Курка з курчатами».

Проведіть у класі виставку кращих робіт «У місті Казкового лісу».

Подорож третя:
МІСТО ПЛАСТИЛІНУ

Нас вітає майстер Глинчик і його помічники: качалка, стеки, дощечка та серветка

- **Ми дізнаємося** про таємниці пластилінового міста
- **Ми відкриємо** секрети майстерності
- **Ми навчимося** виготовляти пластилінові картини

Таємниці міста Пластиліну:

ЯК ВИГОТОВЛЯЮТЬ ПЛАСТИЛІН?

Пластилін – це штучний матеріал, який не існує у природі. Але виготовляють його з природних матеріалів: до глини додають віск і спеціальні барвники.

Пластилін пластичний вміру,
досить швидко застигає,
бо в собі частинки жиру
і частинки воску має.

Тож при ліпленні від того
його плитки легко мнуться.
А для кольору до нього
різні фарби додаються.

Перед тим, як починати
з нього вироби ліпити,
його треба розім'яти
і тим самим розігріти.

З чого виготовляють пластилін?
Які властивості він має?

Наші помічники – інструменти

Роздивися фотографію. Назви зображені інструменти. Якими з них ти вже вмієш користуватися? А які тобі ще невідомі?

Поміркуй: які ще невтомні та надійні помічники є в кожного з нас?

Відгадай загадку і назви їх.

Вони в будь-якому стані
завжди дружні і слухняні,
звиклі разом все робити.

А коли почнуть ліпити,
то стають у ці моменти
дивовижним інструментом.
Це ж не стеки і не п'яльця.
Хто ж вони насправді?

_ _ _ _ _ _

Правила міста Пластиліну:

- Перед роботою пластилін потрібно розігріти, розім'явши його руками.
- Ліпити треба на дóщечці. Після роботи дощечку потрібно почистити від залишків пластиліну.
- Руки після ліплення необхідно витерти серветкою, а потім вимити водою з милом.

ЯКІ ВИРОБИ ВИГОТОВЛЯЮТЬ ІЗ ПЛАСТИЛІНУ?

Секрети майстра Глинчика:

ПРИЙОМИ ЛІПЛЕННЯ

Щоб навчитися ліпити з пластиліну різні вироби, треба володіти прийомами роботи з ним.

- Розкачування «ковбаски»

- Розкачування кульки між долонями

- Витягування

- Розплющування між долонями

- Вдавлювання

ЯК ПОДІЛИТИ ПЛАСТИЛІН НА ЧАСТИНИ?

- Відщипнути

- Відкрутити

• Відрізати стекою

ЯК З'ЄДНАТИ ДЕТАЛІ З ПЛАСТИЛІНУ?

• Приєднати

• Згладити

• Притиснути

ЯК ПРИКРАСИТИ ВИРОБИ З ПЛАСТИЛІНУ?

- Наліпити дрібні деталі, продряпати стекою, зробити відбитки

Пластилінового котика робимо так:

1

Відрізаємо стекою шматок пластиліну необхідного кольору і розігріваємо його.

2

На дощечці качалкою розкатуємо млинець. Стекою надаємо йому овальної форми, притискаємо до основи. Це – тулуб кота.

3

Для мордочки розкатуємо між долонями невелику кульку. Сплющуємо її, витягуємо пальцями вушка і притискуємо до тулуба. Наліплюємо на мордочку вуса, очі, носик.

4

Для лапок скатуємо 4 однакові «ковбаски». Скатуємо ще одну – тоншу і довшу. Це буде хвостик кота. Приєднуємо деталі до тулуба. Стекою продряпуємо кігті.

5

Придумаємо ім'я для нашого кошеняти.

У майстерні Глинчика:

ПЛАСТИЛІНОВА КАРТИНА «КВІТИ І МЕТЕЛИКИ НА ЛУЗІ»

Наші помічники:

- картон-основа
- пластилін
- стеки
- дощечка
- серветка

Зроби це так: поради майстрові

1

Підготуй картон-основу світлого кольору.

2

Відірви невеликі шматочки пластиліну різних відтінків зеленого та коричневого кольорів. Скатай із них кульки, притисни до картону і примаж пальчиком зверху донизу. Це – стебла та листочки.

3

Відірви шматки пластиліну різного кольору. Скатай з нього кульки і притисни на стебельця. Це – квіти.

4

Для метелика скатай «ковбаску» для тулуба, а кульки – для крилець. Усі деталі притисни до основи.

Творимо красу

Намалюй пластиліном на картоні сонечко або ромашку. Який у них настрій?

У майстерні Глинчика:
ПЛАСТИЛІНОВА КАРТИНА «РАВЛИК»

Наші помічники:

- картон-основа
- пластилін
- стеки
- дощечка
- серветка

Зроби це так: поради майстрові

1

Намаж пластилін зеленого кольору пальчиком на картон. Це – травичка.

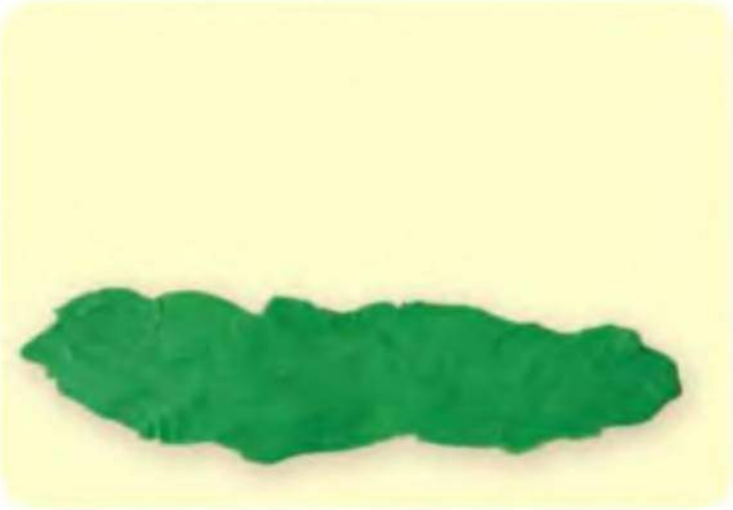

2

Розкатай одну «ковбаску» завтовшки в пальчик. Зігни її, притисни на основу. Це – тулуб равлика.

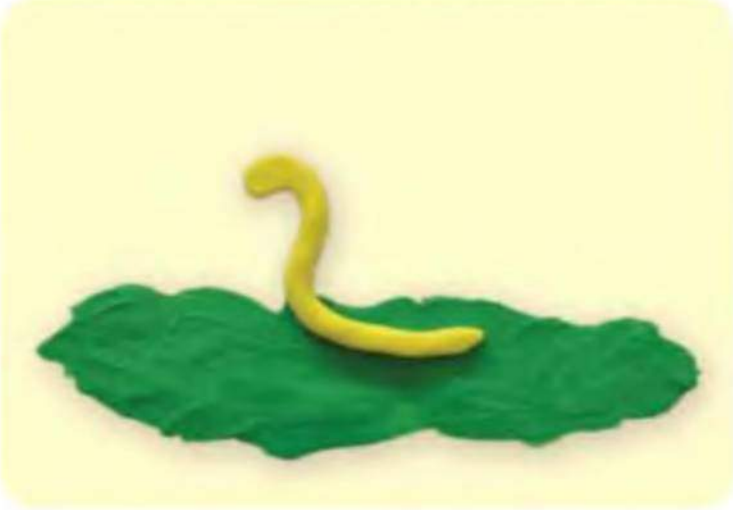

3

Наступну «ковбаску» розкатай тоншою та довшою. Згорни її спіралькою (по колу), притисни до тулуба.

4

Прикрась равлика цяточками. Додай очі, ротик, ріжки.

Творимо красу разом

Зробіть разом із сусідом по парті пластилінову гусінь на листочку.

У майстерні Глинчика:

ПЛАСТИЛІНОВА КАРТИНА «ВИШЕНЬКИ»

Наші помічники:

- картон-основа
- пластилін
- стеки
- дощечка
- серветка

Зроби це так: поради майстрові

1

Підготуй картон-основу і пластилін коричневого, червоного та зеленого кольорів.

2

Для гілочок скатай тоненькі «ковбаски» коричневого кольору, притисни їх до основи.

3

Для вишеньок скатай дві кульки червоного кольору. Сплющ їх пальцями, притисни до основи.

4

Для листочків скатай невеличкі «ковбаски» зеленого кольору. Сплющ їх, формуючи листочок. Стекою відтисни прожилки.

Творимо красу разом

Створіть разом із сусідом по парті картину з морквиною або іншим корисним овочем чи фруктом.

ІДЕМО НА ЕКСКУРСІЮ ДО ШКІЛЬНОЇ ЇДАЛЬНІ

Люди якої професії зображені на фотографії? Який у них спеціальний одяг?
Яку користь для інших людей приносить їхня праця?
Які інструменти зображені на малюнках?

Порівняй: який посуд та інструменти використовують у шкільній їдальні, а який – на кухні в тебе вдома?

У майстерні Глинчика:

«ПЛАСТИЛІНОВІ СОЛОДОЩІ»

Наші помічники:

- картон-основа
- пластилін
- стеки
- дощечка
- серветка

Зроби це так: поради майстрові

1

Скатай кілька кульок світло-коричневого кольору. Сплющ їх пальцями, розкатай качалкою.

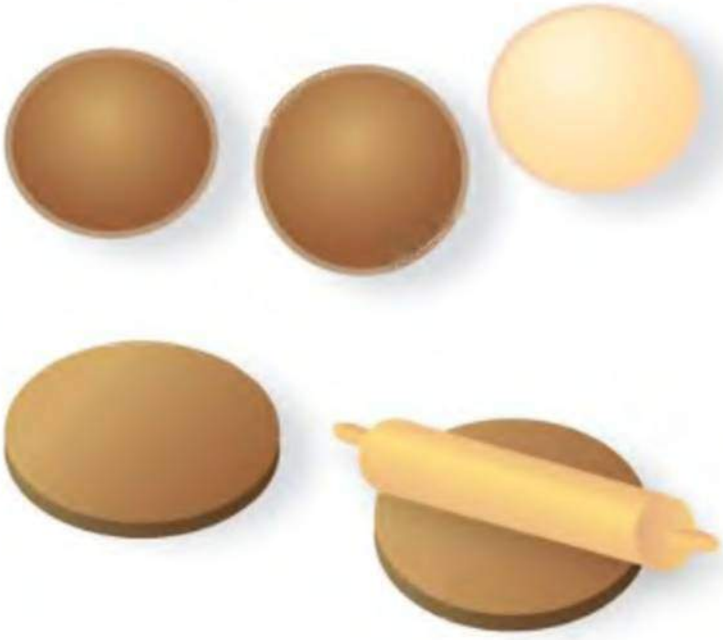

2

Стекою зроби на них різні візерунки або наліпи з пластиліну.

3

По краях печива гострою стекою зроби відтиски.

Творимо красу разом

На дозвіллі зліпи пластиліновий пиріг.
Яке свято ми не уявляємо без справжнього пирога?

Влаштуй святковий стіл для своїх іграшок.
Запроси до столу майстра Глинчика.

Проведіть у класі виставку кращих робіт «У місті Пластиліну».

Подорож четверта:

СВЯТО У КРАЇНІ МАЙСТРІВ

- **Ми дізнаємося,** як влаштувати свято
- **Ми відкриємо** секрети святкового настрою
- **Ми навчимося** виготовляти прикраси і подарунки з паперу

Таємниці країни Майстрів:

ЧИМ ПРИКРАШАЮТЬ ВИРОБИ?

Якими матеріалами можна прикрасити вироби? Пригадай і назви предмети побуту, оздоблення яких тобі сподобалось.

Оздо́блення (виробу) – прикрашання або прикраса.

Готуємося до свята:
НОВОРІЧНА ГІРЛЯНДА

Наші помічники:

- кольоровий папір
- клей
- пензлик
- ножиці
- олівець
- шаблон
- нитка

Зроби це так: поради майстрові

1

Аркуш кольорового паперу зігни на довжину шаблона прапорця.

2

Приклади до краю перший шаблон, обведи його олівцем. По черзі обведи два наступні шаблони.

3

Виріж прапорці та прикрась їх аплікацією. Прапорців з однаковими прикрасами може бути кілька.

4

Нанизай прапорці з проміжком на нитку, склей краї. Утворилася гірлянда.

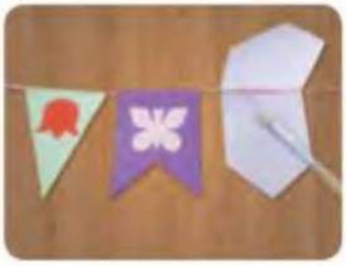

Творимо красу разом

Зробіть із сусідом по парті довгу гірлянду та прикрасьте нею клас або ялинку. Пам'ятайте, що всі прикраси для новорічного свята треба робити із веселим настроєм.

Готуємося до свята:

ЯЛИНКОВІ ПРИКРАСИ

Наші помічники:

- кольоровий картон
- кольоровий папір
- клей
- ножиці
- шаблон
- олівець

Зроби це так: поради майстрові

1

Приготуй двосторонній кольоровий картон. Половину аркуша склади навпіл.

2

За шаблоном обведи та виріж дві однакові частинки грибочка.

3

За малюнком надріж грибочки вгорі і внизу. У капелюшку грибочка з нижнім розрізом зроби отвір.

4

З'єднай грибочки між собою «в замóк». Прикрась їх, а в отвір протягни стрічку.

Творимо красу разом

На дозвіллі зробіть із товаришем ялинкові прикраси іншої форми.

Готуємося до свята:

НОВОРІЧНА ЛИСТІВКА

Наші помічники:

- картон
- кольоровий папір
- клей
- пензлик
- ножиці
- шаблон
- олівець

Зроби це так: поради майстрові

1

Аркуш картону зігни навпіл. Це – майбутня листівка.

2

Половину аркуша білого паперу зігни навпіл.
До лінії згину приклади шаблон ялинки. Обведи і виріж її.

3

З аркуша зеленого кольору за шаблоном обведи і виріж ялинку меншого розміру.

4

На лицевий бік складеного аркуша картону спочатку охайно приклей білу ялинку, а всередині неї – зелену. Прикрась ялинку різнокольоровими кульками.

Творимо красу разом

На дозвіллі зробіть із товаришем листівку з ялинкою іншої форми. Надішліть свою листівку Дідові Морозу.

Готуємося до свята:

ВАЛЕНТИНКА

Наші помічники:

- картон
- кольоровий папір
- клей
- пензлик
- ножиці
- шаблон
- олівець

Зроби це так: поради майстрові

1

Підготуй двосторонній картон червоного кольору.

2

Приклади й обведи шаблон сердечка за малюнком. Виріж його.

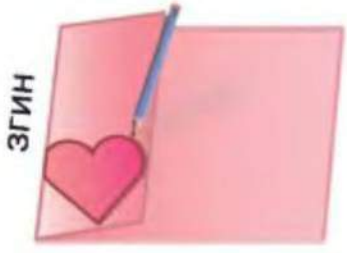

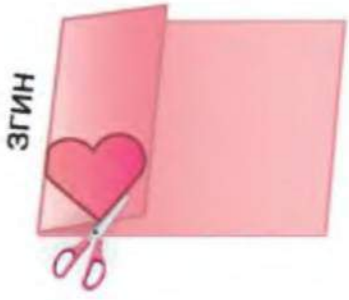

3

Із кольорового паперу за шаблоном виріж різнокольорові сердечка.

4

Прикрась лицевий бік валентинки сердечками. Приклей їх усією поверхнею або половинками.

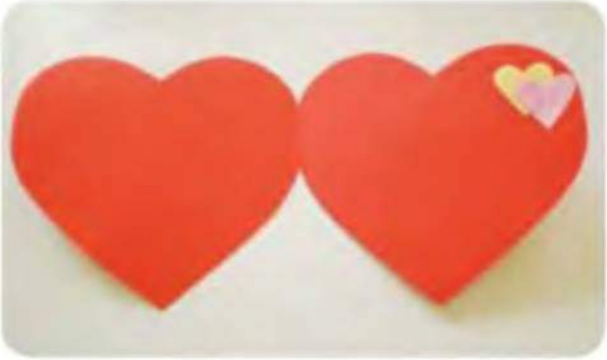

Творимо красу разом

Зробіть із сусідом по парті валентинку із двох сердечок, з'єднаних «в замо́к». Подаруйте її вашим знайомим.

Подорож п'ята:

МІСТО «ВМІЄМО САМІ!»

Нас вітають Знайка і Вмійко та їхні помічники:
праска, щітка, ножиці, нитки, булавки, олівець

- **Ми дізнаємося** як бути завжди охайними і красивими
- **Ми відкриємо** секрети самообслуговування
- **Ми навчимося** самостійно виготовляти подарунки до свят

Таємниці міста
«ВМІЄМО САМІ!»

Роздивись малюнки і дай відповіді.

Із чого виготовляють одяг?

Вовна

Бавовна

Льон

Шовк

Навіщо люди носять одяг?

ЯК ОДЯГАЮТЬСЯ В РІЗНІ ПОРИ РОКУ?

Осінь

Зима

Весна

Літо

Який одяг носять узимку, навесні, влітку, восени?
Розкажи, що ти одягаєш у різні пори року.

ЩО ВЗУВАЮТЬ У РІЗНІ ПОРИ РОКУ?

Осінь

Зима

Весна

Літо

Яке взуття носять узимку, навесні, влітку, восени? Роздивись малюнки і розкажи, що ти взуваєш у різні пори року.

ПРО ЯКИЙ ЧАРІВНИЙ ОДЯГ ТИ МРІЄШ?

Роздивися малюнки, і розкажи, герої яких казок на них зображені. Який чарівний одяг вони мають? Пригадай, у яких казках розповідається про чарівний одяг і взуття? Пофантазуй: вигадай історію про пригоди гумових чобітків або парасольки.

ЯК ВИГЛЯДАТИ ОХАЙНИМ?

Які предмети зображено на малюнках?
Що ти знаєш про них?
Розкажи, як використовують ці предмети.
Хто допомагає тобі доглядати за одягом?
А що ти вже вмієш робити самостійно?

ЯК ДОГЛЯДАТИ ЗА ВЗУТТЯМ?

Як зображені на малюнках предмети можуть допомогти доглядати за взуттям?
Що ти знаєш про них?
Як і де їх використовують?
Хто допомагає тобі доглядати за взуттям?
Як ти вважаєш, чому людина має бути охайною?

Секрети самообслуговування: ЯК ЗАВ'ЯЗУВАТИ ШНУРКИ?

Наші помічники:

- **шаблон черевика**
- **пара шнурків**
- **ножиці**
- **олівець**

Проведи дослідження. Дізнайся, коли люди придумали шнурки. Виявляється, що ними користувалися ще славетні київські князі. Сьогодні ми навчимося зав'язувати шнурки швидко, надійно і красиво.

Шнурки зав'язуємо так:

1

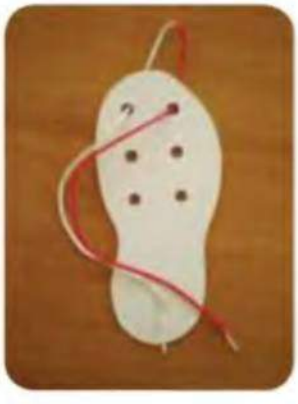

2

3

4

5

6

7

8

Ми – майстри!
ЗА́КЛАДКА У КНИЖКУ

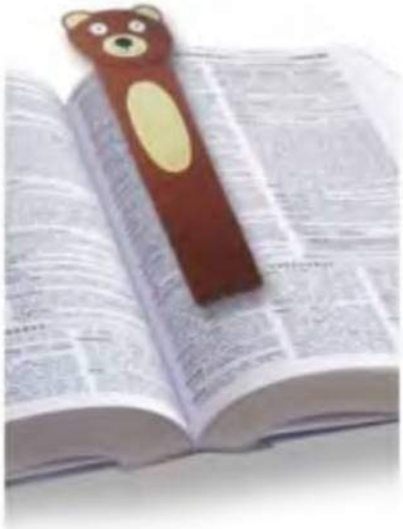

Наші помічники:

- кольоровий папір
- кольоровий картон
- клей
- ножиці
- пензлик
- шаблон
- олівець

Щоб сторінку пам'ятати,
щоб її не загинати,
щоб книжки були в порядку,
сам зроби до них закладки.

Зроби це так: поради майстрові

1

Підготуй картон, з якого ти будеш виготовляти за́кладку.

2

За шаблоном обведи та виріж основу – тулуб і голову ведмедика.

3

До основи приклей голову та животик.

4

Виріж та приклей ведмедикові очі, носик, ротик і ніс.

Творимо красу разом

Створіть із сусідом по парті закладки із зображенням різних тварин.

Подаруйте закладки своїм друзям і рідним. Розпитайте в них, які книжки вони люблять читати.

ІДЕМО НА ЕКСКУРСІЮ ДО ШКІЛЬНОЇ БІБЛІОТЕКИ

Людину якої професії зображено на фотографії? Як ти про це дізнався? Чим займається ця людина? Яку користь своєю працею вона приносить іншим людям? Чи подобається тобі у бібліотеці?

Ми – майстри!
АПЛІКАЦІЯ «ВЕСЕЛІ ВІВЦІ»

Наші помічники:

- картон-основа
- вата
- кольоровий папір
- білий папір
- шаблони
- олівець
- клей з пензликом
- ножиці
- фломастер

Зроби це так: поради майстрові

1

Відірви невеликий шматочок вати, розтягни його, надаючи овальної форми. Це – тулуб вівці. Для більшої вівці використай більший шматок вати.

2

З білого паперу за шаблоном виріж дві голови та вушка овець. Виріж за зразком чотири тоненькі паперові смужки. Склади їх навпіл. Це – ніжки овець.

3

Склади кольоровий папір у декілька разів і за шаблоном виріж квіти. За малюнком зроби надрізи. Для серцевинок квітів скатай маленькі ватні кульки.

4

На картон-основу зеленого кольору наклей усі деталі.

Творимо красу разом

Викладіть з вати інших тварин: кішок, собак, зайців.
Але спочатку виріжте деталі з кольорового паперу.

Ми – майстри!
ЛИСТІВКА «КВІТИ ДЛЯ МАМИ»

Наші помічники:

- картон-основа
- кольоровий папір
- клей
- пензлик
- ножиці
- олівець
- шаблон

Зроби це так: поради майстрові

1

За шаблоном виріж два кола середнього розміру та одне маленьке синього кольору. Склади їх кульочком за зразком. Це – квіти.

2

За шаблоном виріж три великих кола зеленого кольору. Зігни їх, надаючи форму листочків.

3

З паперу зеленого кольору виріж стебло.

4

Картон-основу склади навпіл. Виклади на лицевій стороні всі деталі листівки, наклей їх.

Творимо красу

Спробуй зробити з кіл різного розміру інші квіти. Які квіти любить твоя мама?
Виготов листівку з ними і подаруй матусі.

Ми – майстри!
КОЛЕКТИВНА РОБОТА «ВЕСНЯНІ ПТАШКИ»

Наші помічники:

- картон-основа
- кольоровий папір
- клей
- пензлик
- ножиці
- олівець
- шаблон

Зроби це так: поради майстрові

1

Зроби квадрат з двостороннього білого паперу та склади його по діагоналі.

2

Отриманий трикутник склади за зразком.

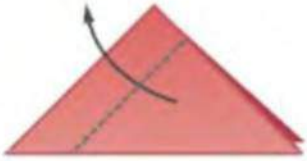

3

Верхній правий кут відігни вгору. Те саме повтори з нижнім правим кутом.

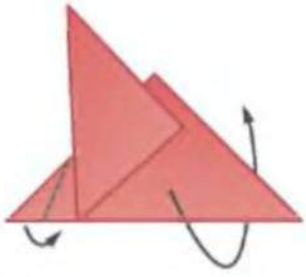

4

Загни лівий куточок донизу. Це – голова пташки. Намалюй їй око.

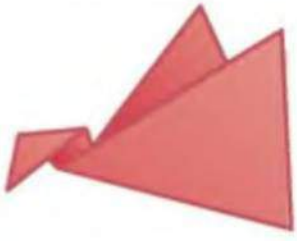

Творимо красу разом

Наклейте своїх пташок на дерево.
Хай воно прикрасить вашу класну кімнату.

Ми – майстри!
ВІТАЛЬНА ЛИСТІВКА ДО 8 БЕРЕЗНЯ

Наші помічники:

- картон-основа
- кольоровий папір
- клей
- пензлик
- ножиці
- олівець
- шаблон

Зроби це так: поради майстрові

1

Обведи за шаблоном та виріж з кольорового картону вісімку.

2

За шаблоном обведи та виріж дві великі та дві маленькі квітки, зігни їх за зразком.

3

З'єднай квітку, оздоб її серединку за зразком.

4

На зворотному боці підпиши листівку. Знайди щирі та добрі слова. На передній бік наклей квіти.

Творимо красу

Не забудь привітати зі святом бабусю. Зроби для неї листівку з букетом нарцисів.

Ми – майстри! КОЛЕКТИВНА РОБОТА «ПИСАНКИ»

Наші помічники:

- **картон-основа**
- **шаблон**
- **пластилін**
- **ножиці**
- **кольоровий папір**
- **клей**

Зроби це так: поради майстрові

1

За шаблоном виріж з кольорового паперу яйце.

2

Прикрась свою писанку візерунками з улюблених матеріалів.

Прочитай віршик Олександра Олеся.

ПИСАНКА

Я писанка-красуня,
вся в рисках і квітка́х.
Красу митців несу я,
їх славлячи в віках.
Щоби моїм убранством
втішалися малі,
мене кладуть на свято
на пишному столі.
Без мене наше свято
не буде тим, чим є,
бо писанка багато
всім радості дає.

А ти вмієш створювати писанки?
Розкажи про своє улюблене свято.
Прочитай віршик своїм рідним.

Творимо красу разом

Колективно зробіть картину з паперових писанок до свята Великодня.

Ми – майстри!
АПЛІКАЦІЯ «ВЕЛИКОДНІЙ КОШИК»

Наші помічники:

- картон-основа
- кольоровий папір
- клей
- пензлик
- ножиці
- шаблон
- олівець
- фломастер

Зроби це так: поради майстрові

1

За шаблоном обведи та виріж кошик, травичку, яйце. Пригадай, як вирізати симетричні форми.

2

Яйце розріж по лінії, наміченій на шаблоні. Так утворилося розбите яйце.

3

З паперу жовтого кольору обведи за шаблоном і виріж курчатко. Намалюй фломастером око.

4

Розмісти на картоні-основі всі деталі. Наклей їх у такій послідовності: кошик, травичка, розбите яйце, курчатко.

Творимо красу разом

Колективно створіть з паперу Великодній кошик іншої форми.

Ми – майстри!
КОМБІНОВАНА РОБОТА «ВЕРБОВІ КОТИКИ»

Наші помічники:

- картон-основа
- кольоровий папір
- пластилін
- вата
- клей
- пензлик
- ножиці

Зроби це так: поради майстрові

1

Виріж гілочки з паперу коричневого кольору та наклей їх на основу синього кольору.

2

Скатай з вати маленькі стовпчики – це бруньки верби. Наклей їх на гілочки.

3

Скатай з пластиліну маленькі кульки та притисни їх до картону біля кожної бруньки.

4

Оздоб весняний букетик стрічкою з бантиком.

Творимо красу

У подарунок рідним до Вербної неділі зроби натюрморт з гілочками верби.

Ми – майстри!
ІГРАШКА «ГОРІХОВИЙ ЧОВНИК»

Наші помічники:

- горіхова шкаралу́па
- пластилін
- зубочистка або гілочка
- кольоровий папір
- ножиці

Зроби це так: поради майстрові

1

Скатай невеличку кульку пластиліну та помісти її на дно половинки шкаралупи горішка.

2

З кольорового паперу виріж вітрило трикутної або чотирикутної форми. Наскрізь проткни зубочисткою, як на фото. Це – щогла з вітрилом.

3

Зі складеного навпіл паперу виріж прапорець та приклей його на верхівку зубочистки.

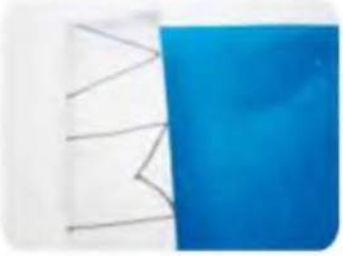

4

Устроми зубочистку в пластилін. Так ти з'єднаєш щоглу з човником. Запусти човник у воду.

Творимо красу разом

Підготуй маленьке домашнє свято. Виготов човник із продуктів харчування і прикрась їм улюблену страву твоєї родини.

Ми – майстри!
АПЛІКАЦІЯ «ДЕЛЬФІН»

Наші помічники:

- картон-основа
- кольоровий папір
- шаблон
- олівець
- ножиці
- клей
- пензлик

Зроби це так: поради майстрові

1

Підготуй картон-основу.

2

За шаблоном з кольорового паперу обведи та виріж сонечко.

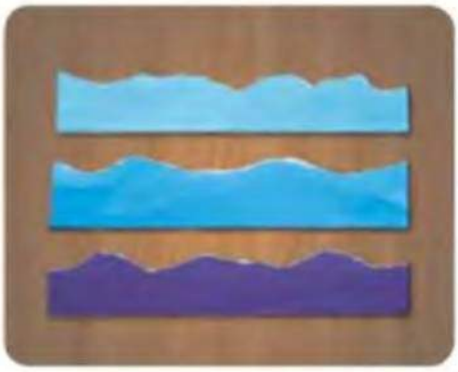

3

З паперу різних відтінків синього кольору відірви впоперек смужки так, щоб утворилися хвилі.

4

За шаблоном обведи та виріж дельфіна і пташок.

5

З білого паперу виріж очі для дельфіна і пташок.

6

Наклей по центру основи сонечко. Під ним приклей хвильки, накладаючи їх одна на одну, як на малюнку.

7

Наклей дельфіна та пташок.

Творимо красу разом

Використовуючи рвану та різану аплікацію, створіть разом із сусідом по парті картину «Човник у морі».

Розкажи!

Про яку літню подорож ти мрієш?
Чого хочеш навчитися влітку?

ЗМІСТ

Вступ — 4

Подорож перша:

місто Паперу — 7

Подорож друга:

місто Казкового лісу — 49

Подорож третя:

місто Пластиліну — 61

Подорож четверта:

свято у країні Майстрів — 85

Подорож п'ята:

місто «Вміємо самі!» — 95

Любі друзі!

Ось і закінчився
ваш перший шкільний рік!
Ви багато чого дізналися та навчилися!
Усі мешканці країни Майстрів
пишаються вами і бажають
веселого літнього відпочинку!
До зустрічі у країні Майстрів 1 вересня!

Відомості про стан підручника

№	Прізвище та ім'я учня	Навчальний рік	Стан підручника		Оцінка
			на початку року	в кінці року	
1					
2					
3					
4					
5					

Навчальне видання

СИДОРЕНКО Віктор Костянтинович
КОТЕЛЯНЕЦЬ Наталка Валеріївна

Трудове навчання

Підручник для 1 класу
загальноосвітніх навчальних закладів

Рекомендовано Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України

Видано за рахунок державних коштів. Продаж заборонено

В оформленні підручника використано фотографії
О. Агєєвої, А. Віксенка, В. Соловйова, І. Красуцького
На обкладинці – роботи *Хелен Масселвайт*
При оформленні використані матеріали художнього альбому
«У світі мультиплікації» (К., 1987)

Редактори *І. Красуцька*
Художні редактори *Н. Дмитрова, А. Віксенко*
Технічний редактор *Л. Аленіна*

Формат 70×100 1/16. Ум. друк. арк. 10,4+0,33 форзац.
Обл.-вид. арк. 11,1+0,55 форзац. Тираж 216 800 прим. Зам. №

Видавництво «Сиция»
Свідоцтво про державну реєстрацію серія ДК № 3363 від 30.12.2008 р.
61017, м. Харків, вул. Кокчетавська, 20

Віддруковано з готових діапозитивів
ТОВ «ПЕТ»
Св. ДК № 3179 від 08.05.2008 р.
61024, м. Харків, вул. Ольмінського, 17